

İNTERNET İLE EĞİTİM: TÜKETİCİ EĞİTİMİ MODELİ

Aybala (DEMİRCİ) SARIABDULLAHOĞLU

Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi,
Aile Ekonomisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Dr.,
Ankara / TÜRKİYE
aybalademirci@gmail.com

Ali Fuat ERSOY

Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi,
Aile Ekonomisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Prof. Dr.,
Ankara, TÜRKİYE,
fersoy@gazi.edu.tr

ÖZET

Bu araştırma, tüketicilerin internet ile uzaktan eğitim ve katıldıkları eğitim modeline ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Araştırmanın verileri, yedi tüketici ile gerçekleştirilen grup görüşmesi aracılığı ile toplanmıştır. Grup görüşmesine katılan tüketiciler; öğrencinin ders saatini ve süresini kendisinin ayarlayabilme imkânına sahip olması, her öğrencinin kendine uygun hızda ilerlemesi, zaman ve mekân esnekliği sağlaması, daha geniş bir kitleye erişim sağlamasını bu eğitim şeklinin yararları olarak dile getirmişlerdir. Grup görüşmesine katılan tüketicilerin katıldıkları tüketici eğitimi modelinde hoşlandıkları noktalar; ünitelere ayrılmış olması, tüketici ile ilgili ayrıntılı olarak bilgi edinilmesi, soruların anlaşılır olması, anlatımın sade, yalın ve anlaşılır olmasıdır. Tüketicilerin, eğitim modelinde hoşlanmadıkları noktalar ise; canlılık yönünden eksik olması, örneklere az yer verilmesi, örnek olayların olmamasıdır. Tüketici Eğitimi konularının farklı eğitim seviyelerine yönelik bir eğitim seti şeklinde hazırlanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, internet ile eğitim, tüketici eğitimi, internet ile tüketici eğitimi hakkında tüketici görüşleri

EDUCATION THROUGH THE INTERNET: CONSUMER EDUCATION MODEL

ABSTRACT

This research was conducted to determine the ideas of consumers concerning education through the Internet and the education model they attend. The data of the study was collected through group interviews carried out with seven consumers. The consumers attending to group interviews expressed the fact that students have the opportunity to decide their class hours and duration themselves, each student improve at a speed suitable for himself, it enables flexibility at time and place, and that it enables an access for a larger mass are for the benefit of consumers. The issues the participant consumers enjoy the most at the consumer education model they attend are; the fact that it is divided into units, detailed information is available related to consumers, that the questions are clear to understand and that the narration is plain, simple and comprehensible. The issues the consumers enjoy the least are; that it lacks in terms of liveliness, there are few examples and that there is no sample cases. It can be recommended that the issues of Consumer Education were prepared as an education set concerning different educational levels.

Key words: Distance education, education through the Internet, consumer education, consumer's views about consumer education through the Internet.

---

* Bu makale, yazarın Prof. Dr. Ali Fuat Ersoy danışmanlığında gerçekleştirdiği "İnternet ile Tüketici Eğitimi" adlı doktora tez çalışmasının bir özetidir.

1. Giriş

Teknolojinin hızla gelişmesi ile geçmiş yıllara oranla bilgiye daha fazla ihtiyaç duyul-

maya başlanmış hatta daha çok ve daha hızlı bilgi üretme gereği önem kazanmıştır. Bununla birlikte bu bilgilerin en kısa za-

manda paylaşılması ve yaygınlaştırılmasının sağlanması da teknolojik imkânların artırılması ve yaygın hale getirilmesi ihtiyacını doğurmuştur (Halis, 2001: 83). Günümüzde iletişim teknolojilerinin (bilgisayar, televizyon, internet, uydu vb.) gösterdiği gelişmeler bu ihtiyaca cevap verebilecek niteliğe ulaşmıştır. Toplumsal yaşamdaki değişimlere paralel olarak eğitimin işlevlerine yeni boyutlar eklenmekte ve eğitimin toplumdaki değişmeyi, gelişmeye taşıma sorumluluğu önem kazanmaktadır (Jin, 2002: 171). Bireylerin eğitim isteği ve ihtiyacı eğitim kurumlarının zorlanmasına neden olmakta, eğitim ihtiyacını karşılamak da bir sorun haline gelmektedir. Bu sorun, maliyeti devamlı yükselen eğitim harcamalarına neden olmaktadır. Eğitim alanındaki bu durum, yüz yüze uygulanan eğitime alternatif olabilecek yeni bir disiplinin oluşmasına zemin oluşturmuştur. Fırsat eşitsizliğini ortadan kaldıran, isteyen, ihtiyaç duyan her bireye yaşam boyu eğitim sunan teknolojik araçlardan yararlanmaya ve bağımsız öğrenmeye dayalı olan bu disiplin "uzaktan eğitim" olarak karşımıza çıkmaktadır (Yaylacı, 2000:3).

Uzaktan eğitimi, yer ve/veya zaman açısından öğrencilerin eğiticiden ayrı olduğu eğitim şekli olarak tanımlamak mümkündür (Lever-Duffy, McDonald ve Mizell, 2003:343). Yapılan bazı çalışmalarda, internet teknolojilerinin eğitimde kullanımının oldukça verimli sonuçlar doğurabileceği ve kısa bir zaman içinde ülkemizde etkin bir eğitim stratejisi olarak uygulamaya geçeceği öngörülmüş (Cebeci, 2000:152); ayrıca internet ile eğitime öncülük eden sitelerin hazırlanması önerilmiş ve üniversitelerin bu konu ile ilgili sorumluluklarına değinilmiştir (Yaylacı, 2000:77). Ayrıca konu ile ilgili çalışmak isteyen akademisyen ve öğretmenler ile uzmanların teşvik edilerek desteklenmeleri, uzaktan eğitim kapsamında yer alabilecek derslerin incelenmesi ve her ders için en uygun uzaktan eğitim

yöntem/lerinin belirlenmesi, uzaktan eğitimde kullanılacak internet sayfalarını hazırlayabilecek ara eleman yetiştirilmesi konularına vurgu yapılmaktadır (Sariabduallahoglu ve Ersoy, 2008:33). Karasar (1999: 153) da sanal eğitimin bir an önce teknoloji, iletişim, eğitim ve ekonomi boyutları ile üniversite ve diğer araştırma kurumlarının araştırma öncelikleri arasında yer alması gerektiğini vurgulamıştır.

Ağır, Sütçü ve Sarı (2001) tarafından internet eğitimi almamış öğrencilerin internet ve internet üzerinde eğitim hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla yürüttükleri çalışmada, öğrencilerin %80'inin sosyal bilgiler, %75'inin fen bilgisi, %74'ünün bilgisayar, %70'inin matematik derslerinin internette öğretilebileceğini düşündükleri belirlenmiştir. Öğrencilerin yarısının internet ile evde eğitimi istemeleri böyle bir eğitime hazır olduklarını ve öğrencilerin çoğunun internete ve sağladığı imkânlarla karşı açık olduklarını göstermektedir. Tüketici Eğitimi'nin internet aracılığı verilebilirliğini saptamak amacıyla "İnternet ile Tüketici Eğitimi Modeli" oluşturulmuştur. Tüketici Eğitimi almamış 176 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülen çalışmada, öğrencilerin katıldıkları "İnternet ile Tüketici Eğitimi Modeli"nden yararlandıkları ve bu konu ile ilgili bilgilerinde anlamlı bir artış olduğunu saptanmıştır (Demirci ve Ersoy, 2006). Koçer ve arkadaşları (2003)'nın gerçekleştirdikleri çalışmada, öğrencilerin on-line sınav sistemine ilgisinin fazla olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonunda, geçen yılın aynı dönemine göre uzaktan eğitim yapılan derslerden başarı oranının oldukça arttığı gözlemlenmiş ve bu oranının bilgisayar kullanma becerilerinin artması ile daha da artacağı sonucuna ulaşılmıştır. Deneyim eşitliğine dayalı internet temelli ve yüz yüze öğrenme sistemlerinin öğrenci başarısı açısından karşılaştırıldığı çalışmada, her iki öğrenme sisteminde öğrenim gören öğrencilerin ön test ile son test ve ön test ile

kalıcılık testi puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bulgu, her iki öğrenme sisteminin de anlamlı düzeyde bir başarı sağladığını göstermektedir (Karataş, 2006:113-130).

Tüm bireylerin; ırk, renk, din, siyasal görüş, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir durumu ve benzer özelliklerden bağımsız olarak taşıdıkları evrensel kimlik ve paylaştıkları ortak nokta "tüketici" olmalarıdır. Bu ortak kimlik tüm bireylerin her zaman, her dönemde yaşadığı bir süreçtir. Bu nedendir ki; tüketici hakları, tüketicinin korunması, tüketicinin örgütlenmesi, tüketici eğitimi gibi konular hiç bir dönemde evrenselliğini ve güncelliğini kaybetmeyecek konulardır (Ferman, 1993:5). Toplumunu oluşturan her birey tüketici konumundadır. Tüketicilerin, piyasa ekonomisinde ülke ekonomisine yön verme özellikleri dikkate alındığında eğitilmeleri zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, daha fazla sayıda tüketiciye ulaşabilmeyi, onları kolay ve hızlı bir şekilde eğitebilmeyi sağlayan bir eğitim modeline ihtiyaç duyulabileceği düşünülmüştür.

Bu amaçla; internet ile uzaktan eğitim yöntemini seçerek "İnternet ile Tüketici Eğitimi Modeli" hazırlanmıştır ve eğitim modelinin etkinliği test edilmiştir. Bu çalışmanın, tüketici eğitiminin henüz okullarda bile olmama eksikliğini giderme özelliğini taşıması nedeni ile önemli bir adım olarak kabul edilebileceği düşünülmektedir.

Bu araştırma, "İnternet ile Tüketici Eğitimi Modeli"ne katılan tüketicilerin internet ile uzaktan eğitime ve katıldıkları eğitim modeline ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile hazırlanmıştır.

2. Yöntem

Araştırmanın evrenini, internet kullanan 24 Mayıs 2004-14 Şubat 2005 tarihleri arasında www.aybala.web.tr adresindeki "İnternet ile Tüketici Eğitimi Modeli"nin

yer aldığı internet sayfasını ziyaret ederek bu araştırmaya katılmaya gönüllü olan toplam 320 tüketici oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, çalışmaya katılan 320 tüketici arasından farklı meslek gruplarına göre rastgele seçilen ve grup görüşmesine katılmayı kabul eden yedi tüketici oluşturmaktadır.

Araştırmanın verileri, yedi tüketici ile 19 Şubat 2005 tarihinde Gazi Üniversitesi'nin "Sekizgen" adlı sosyal tesisinde saat 17⁰⁰'de gerçekleştirilen grup görüşmesi aracılığı ile toplanmıştır. Veriler, grup görüşmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar göz önünde bulundurularak hazırlanan görüşme formu aracılığı ile elde edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2004; 131-133, Best ve Kahn, 1989: 201-202). Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formunda, çalışmaya katılan tüketicilerin internet ile uzaktan eğitimin yararları ve sınırlılıkları, katıldıkları "İnternet ile Tüketici Eğitimi Modeli"nin olumlu yönleri, olumsuz yönleri, bu modelde hoşlarına giden özellikler, sıkıntı duydukları/beğenmedikleri noktalar ile internet ile eğitim alıp almamayı isteme durumları, hangi konular için bu yöntemin daha uygun olduğu ve hangi konularda eğitim almak istedikleri ayrıca son olarak bu eğitim modelini kendileri hazırlasalar mı nasıl hazırlarlardı gibi, açık uçlu sorular yer almıştır. Hazırlanan görüşme formunun geçerliğini saptamak için görüşme formunda yer alan sorulara ilişkin uzman görüşü alınmış ve bu görüşler doğrultusunda çeşitli değişiklikler yapılarak forma son şekli verilmiştir. Görüşmeye katılacak tüketiciler maksimum çeşitlilik örnekleme (Yıldırım ve Şimşek, 2004: 83-84) dikkate alınarak seçilmiştir. Bu yaklaşım, göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturmayı ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmayı hedeflemektedir.

Görüşme öncesinde, seçilen tüketiciler ile telefonla görüşülmüş, görüşmenin amacı anlatılmış ve katılıp katılamayacakları sorulmuştur. Daha sonra grup görüşmesine katılacak her tüketici için uygun gün, saat ve yer belirlenmiştir. Grup görüşmesi esnasında katılımcılara bu görüşmenin kısaca amacı anlatılmış ses kaydı alınacağı ve bu durumun onlar için bir sorun teşkil edip etmediği sorulmuştur. Önceden hazırlanan görüşme formunda yer alan sorular her birine tek tek yöneltilmiş ve cevaplandırmaları istenmiştir. Görüşme, yaklaşık olarak iki buçuk saat sürmüştür. Görüşme sonunda, üç ses kasetinden oluşan bir veri seti elde edilmiştir. Grup görüşmesini çözümlemek için öncelikle görüşme esnasındaki konuşmaların kaydedildiği teyp kasetleri yazıya geçirilmiştir. Sonra, bu görüşmelerden elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi, araştırma problemlerine göre sayısal kodlar verilerek gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2004:176-177). Grup görüşmesine katılan tüketiciler ile yapılan görüşme kayıtları önce bireysel olarak analiz edilmiş, aynı kodlamanın yapıldığı görüşme sonuçları birlikte incelenerek nitel bulgular oluşturulmuştur.

Grup görüşmesine katılan tüketicilerin biri erkek, altı tüketici kadındır. Tüketicilerin beşi lisans, ikisi lisansüstü mezundur. Dört tüketici 28, bir tüketici 24, bir tüketici 30 ve bir tüketici 40 yaşındadır. Çalışmaya katılan tüketiciler; muhabir, maliyeci, uluslararası ilişkiler uzmanı, grafiker, ev ekonomisti (öğrenci), öğretmen ve öğretim üyesi olmak üzere farklı mesleklere sahiplerdir. İki tüketici çalışmamakta diğerleri çalışmaktadır.

3. Bulgular ve Tartışma

“İnternet ile Tüketici Eğitimi Modeli”ne katılan tüketicilerin internet ile uzaktan eğitime ve katıldıkları bu modele ilişkin görüşlerini aşağıda verilmiştir.

İnternet ile uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri

Araştırmanın nitel verilerini elde etmek amacı ile yapılan grup görüşmesinde ilk olarak tüketicilere “internet ile uzaktan eğitim” hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Yüksek lisans öğrencisi olan tüketici bu konudaki düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır:

Bu eğitim şeklinin yararı ile ilgili olarak; *“Çok yararlı olduğunu düşünüyorum. Çünkü insansal kaynakları çok daha yararlı kullanmayı sağlıyor, en başta bir kişinin bir şehirde okuma, eğitim görme fırsatı olmayabilir. Bunun dışında maddi kaynaklar yeterli olmaya bilir ama bir şekilde internet varsa ilgi duyulan ya da mecbur kalınan her konuda eğitim sağlanabilir. O yüzden yararlı bir eğitim. Bence sadece evden çıkamama durumunda değil yani doğru birtakım engeller varsa evden çıkılmaya bilir. Bence esnek bir eğitim. Müzik açıp aynı zamanda evimle ilgilenip eğitime de devam edebiliyorum”*.

Bu eğitim şeklinin sınırlılıkları ile ilgili olarak; *“En başta bence birebir karşında canlı biri olmadığı için direkt soru sorma olasılığın yok. Soruyu mail ile göndereceksin ki mail ile cevap gelecek hani belki bu bir dezavantaj ama her iki tarafta gerçekten bu konuda çok istekli ise çok çabuk haberleşme sağlanabilir diye düşünüyorum. Çok az bir zaman kaybı olur bence”*.

Bir üniversitede öğretim üyesi olan tüketici bu eğitim şeklinin sınırlılıkları konusunda; *“Bence iletişimi engelleyeceğini düşünüyorum. Birebir iletişim kanalının kapalı oluşu yüz yüze eğitimden daha soyut oluşu sıkıntı doğurabilir, ölçme değerlendirme de sıkıntı yaşanabilir”*.

Yararı konusunda; *“Bence internet eğitimi ezberi kaldırıyor. Bu yönde avantajlı ve kullanılması gerektiğine inanıyorum.”* şeklinde düşünürken; bir ilköğretim okulunda öğretmenlik aynı zamanda da müdür yar-

dımcılığı yapan tüketici bu konuda şu şekilde düşünmektedir:

Sınırlılıkları konusunda; *“Ben maddi olarak sıkıntı yaratabileceğini düşünüyorum. Yani internete girmek gerekli sonuçta bu da belli bir para eğer ADSL yoksa dolayısıyla maddi bir takım sınırlılıklar olabilir. Onun dışında monitörden bilgiyi okumak yorucu benim mesela gözüm çok yorulmuştu okurken ve eğitim sayfalarını Word dosyası olarak düzenledim, yazıcıdan alıp öyle okudum”.*

Yararları konusunda; *“Yani eğer imkânım yoksa o anda ulaşabileceğim bir kütüphane gibi ya da evden çıkamama gibi sıkıntım varsa tabii İnternet üzerinden eğitim son derece yararlı, olabilir. Kişi, yaşlı olabilir, hasta ve özürlü olabilir, bu durumlarda yararlı olur. Kaynak bulma konusunda son derece yararlı bence ve bu amaçla kullanıyoruz”.*

Bir bankada çalışan tüketici internet ile eğitimin olumsuz yönleri ile ilgili olarak şunları söylemiştir: *“Ben olumsuz yönünün daha ağır bastığı inancındayım. Şöyle esneklik açısından güzel. Yani istediğiniz saatte girebilirsiniz, ancak internet önünde açık, hadi imkânlarının da olduğunu varsayalım her türlü koşula da sahip olduğunu varsayalım yine de edindiği bilginin birebir doğru olduğunu bir eğitici olmazsa onunla herhangi bir göz teması kurmazsa bir şekilde onaylanmazsa tam olarak emin olamaz bence”*

Olumlu yönleri hakkında ise; *“Esneklik bir yere kadar olumlu. Ancak bu kişiden kişiye değişir diyorum. Konuları defalarca okuyabilirsiniz. Bu da olumlu yanı. Ama ben beraber tek başına yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bunun eksiklikleri bir şekilde tamamlanabilir belki hani her sayfanın sonuna test koyarsınız. Sizin yaptığınız gibi aşama aşama yapılabilir ki birini okumadan diğerine geçmesin, bir şekilde onaylansın bu gibi çeşitli düzenlemelerle daha katılımcı olması sağlanabilir”.*

Maliyeci olan tüketici konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir: *“İster bu yüz yüze eğitim*

olsun, yüz yüze görüşme olsun isterse sanal ortamda bir görüşme olsun insanın niyeti önemli. Bu ister internet ortamında bir eğitim olsun isterse yüz yüze eğitim olsun sonuçta niyet ve istek. Ben internetin çok avantajlı olduğunu düşünüyorum. Üniversiteye veya dershaneye gidemeyecek durumda olan insanlar var. Sonuçta internet güzel”.

Bir televizyon kanalında muhabir olarak çalışan tüketicinin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir. *“Ben de kesinlikle arkadaşşıma katılıyorum. Yani bir şeyin istek ve niyetinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ben internetin sınırsız bir kaynak olduğunu, eğitimde çok önemli olduğunu düşünüyorum. Öğrenirken önümüzde sınırsız bir kapı açıldığını düşünüyorum. Başka sitelere geçebilirsiniz çünkü bir tuşunuzun ucunda, buradan bakıp başka ülkedeki kitaplara, kütüphanelere her şeye ulaşabilirsiniz. Dolayısıyla böyle eğitim için bilgisayar başına geçtiğin zaman internet bağlantısına sahip olduğun zaman sınırsız bilgiye ulaşabilirsiniz. Belki şu tartışılabilir insansızlaşma durumu. Ağrı’daki insanda bu eğitimden yararlanabilir. Araştırmacının kendisine bulunduğu yerden ulaşabilir. Şöyle bir imkân da var, forumlar var. Belli saatler belirlenebilir. Eğitici ile öğrenci burada bir araya gelebilir. Göz teması olmaz belki ama. Eğitim, bilgilenmek ihtiyaç üzerine olur”.* Grafik tasarımcısı olan tüketici görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: *“Çok olumlu bir yön bulmuyorum, bilgi elde etmek çok güzel ama bir etkileşim söz konusu olmak zorunda. Bir sınıf ortamı olmalı, eğitim için söylüyorum. Burada bir etkileşim yok. Ayrıca internet bağlantısının kesilebilir olması olumsuz bir yanındır bence”.*

Literatürde de vurgulandığı gibi; grup görüşmesine katılan tüketiciler de bu eğitim şeklinin yararları ile ilgili olarak; öğrencinin ders saatini ve süresini kendisinin ayarlayabilme imkanına sahip olması, bu eğitim sisteminde her öğrencinin kendine uygun hızda ilerlemesi (Seward, Keegan ve Holmberg 1983: 47), öğrenme sorumlu-

luğu öğrencinin kendisine ait olduğu için öğrenme faaliyetini sahiplenerek motivasyon sağlanması, dünyanın herhangi bir yerindeki uzmandan ulaşım masrafı olmadan ve zaman kaybı olmadan bilgi alınabilmesi (Ayvazreis, 2004:1196-1198), zaman ve mekan esnekliği sağlanması, dünyada bağlantı kuran tüm insanlara ulaşma imkanı olması (Özkan, 1999:24), normal şartlarda katılması mümkün olmayan fiziksel engelli bireylerin ve yaşlıların yararlanabilmesi (Gündüz, 2000:10; Rothsein, 1990:327, Özdil, 1985:36), kırsal kesimdeki öğrencilere ulaşabilme (Ludlow, 1994), daha geniş bir kitleye erişim sağlanması (Gündüz, 2000: 10; Çallı, 2001:4), alternatif kütüphane gibi eğitici kaynaklara erişebilme eğitimin esnek olması (Steed, 1999), farklı coğrafi konumlarda bulunan bireylerin yararlanabilmesi, konu uzmanlarına erişimin artması ve öğrenciye çalıştığı yerde eğitim alabilme imkanı sağlanması (Ertuğrul, 1999:8; Çallı, 2001:4) gibi özellikleri dile getirmişlerdir.

Bu eğitim şeklinin sınırlılıkları ile ilgili olarak tüketicilerin literatürde de yer alan ortak bazı görüşleri bulunmaktadır. Araştırmaya katılan tüketiciler; öğrencinin diğer öğrencilerle veya eğitici ile etkileşiminin olmaması (Karasar, 1999b:63), iletişim eksikliği yaratabilmesi, öğretmenle öğrencinin göz temasının olmaması, uzaktan eğitime uygun olmayan derslerin uzaktan eğitim ile verilmesi halinde dersin etkin olmayışı, öğretmenlerin öğrencileri klasik eğitimdeki gibi kontrol edememesi (Ertuğrul, 1999:9; Çallı, 2001:5), öğrenenlerin inisiyatifine dayalı olması ile daha yapılandırılmış ve aşamalı bir düzen isteyenler için uygun olmaması, belli düzeyde bilgisayar ve teknik beceri gerektirmesi, kırsal bölgelerden internete girebilmenin zor olması, sosyal açıdan izolasyon yaratması, sözel olmayan ipuçlarının eksikliği ile iletişim sorunlarına yol açması, aktif öğrenmeyi desteklemesine karşın, televiz-

yonda olduğu gibi pasif olarak izlemeye neden olabilmesi (Özkan, 1999:24) gibi özellikleri bu eğitim şeklinin sınırlılıkları olarak değerlendirmişlerdir.

Ayrıca görüşmeye katılan tüketiciler literatürden ayrı olarak; eğitim içeriklerinin ya da web sayfalarında yer alan bilgilerinin doğru olup olmama sorununu, internet bağlantısının kesilmesini, doğrudan soru sorma imkânının olmamasını, sorunun elektronik posta ile gönderilip cevabın beklenmesini, internet ile eğitim veren sitelerden haberdar olma konusundaki eksikliği, internete girmenin maddi açıdan bazı bireyleri sıkıntıya sokabilecek olmasını ve bazı öğrenciler için monitörden bilgiyi okumanın yorucu ve sıkıcı olmasını internet ile eğitimin sınırlılıkları ile ilgili olarak ifade etmişlerdir.

İnternet ile eğitimin hedef kitesine ilişkin görüşleri

Grafik tasarımcısı tüketici *"internetle eğitimin hedef kitesinin eğitim düzeyi yüksek kişilerden oluşması"* gerektiğini savunurken öğretim üyesi tüketici *"internet kullanan herkesin hedef kitle olabileceğini"* yüksek lisans öğrencisi tüketici ise internetten verilen eğitimin kitesinin olamayacağını belirtmiş ve düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir.

"Gönüllülük esas ve ihtiyaçtan doğar dedik. Annem üniversite mezunudur ama internete girmeyi bilmez ama bir şekilde öğrenir ve ihtiyacını karşılar. Bu nedenle bir hedef kitle olmaz bence internet ile eğitimin, ihtiyacı olan öğrenir".

Bu konu ile ilgili olarak görüşmeye katılan tüketiciler farklı görüşler bildirmişlerdir. Bu durum, tüketicilerin farklı bakış açılarına ve farklı iş alanlarında çalışmalarından kaynaklandığı, eğitim veren bir kurumda çalışan tüketicilerin ve eğitimine devam eden tüketicilerin "hedef kitle ile ilgili" ortak görüş bildirmeleri de bu tüketicilerin eğitime daha yakın olmalarından

kaynaklandığı düşünülmektedir. Bir çalışmada, üniversitelerde uzaktan eğitime katılanlar incelenmiş üniversitelerin kendi öğrencilerinin uzaktan eğitime katılma oranları çok düşük iken uzaktan eğitime katılanların % 88'inin kendini geliştirmek isteyen çalışanlar, % 16'sının engelli ve % 12'sinin ise askeri personel olduğu belirlenmiştir (Yalabık, 2003: 91,104). Bunun dışında internet ile eğitime katılacak hedef kitlenin bilgisayar ve internet kullanma becerisine sahip olması gerçeği de literatürde yer almaktadır (Özkan, 1999:24).

Tüketicilerin katıldıkları internet ile tüketici eğitimi olumlu-olumsuz yönleri hakkındaki düşünceleri

Bankacı tüketici; *"Ben de çözerken kimi yerlerde sıkıldım ama konu ilgimi çekti, günlük hayatta kullanılacak olan yerler daha çok ilgimi çekti, alışveriş esnasında yapılanlar v.s.; o bölümler daha eğlenceli geldi. Çünkü günlük hayat ile ilişkilendirebildim. Teknik buldum. Madde olmasının sınırlandırdığını düşünüyorum. Aşama aşama olması sınırları hafifleten bir uygulama olmuş, içeriğinde de belli düzenlemeler yapılırsa ilgi duyan insanların çok daha fazla bilgi almasını, daha fazla zaman harcanması sağlanabilir".*

Öğretim üyesi katılımcı düşüncelerini şu ifadelerle ortaya koymuştur:

"Ben teknik olması gerektiğini düşünüyorum. Bu noktada çünkü kitlesi belli idi, bu bir tez çalışması idi ve belirli eğitim seviyesine sahip kişilere dönük olduğunu düşünüyorum. Mesela ben çalışmayı yaparken başka sitelere girdim, dolaşım, derse girip çıktım,, tekrar döndüm dolayısı ile bir şekilde o sıkıcılığı engelledim. Ona canlılık kazandırabilirdi, biraz daha akış sağlanabilirdi ama çok daha gerekli değil tüketici eğitimi zaten teknik bir konu, bunu basite indirmek ya da akıcı hale getirmek konuyu hafifletmeyebilirdi. Eğer bilgilendirme amaçlı ise eğitime yönelik

değilse renkli yazılar, karikatürler olabilir ama amaç eğitim ise bir ciddiyeti olması lazım".

Öğretmen tüketici katıldığı tüketici eğitimi modeli hakkındaki görüşlerini şu sözlerle dile getirmiştir: *"Çok sıkıcı bir eğitim şekli. Cümleler art arda, maddeler halinde kısaltabilmek için, özünü vermek için tabii. Kesinlikle her türlü eğitimi destekliyorum ama o maddeleri okumak zulüm resmen, belki orada daha ilgi çekici formatta hazırlanabilir. Günlük hayattan örneklerle sıkıcılık giderilebilir ve konu daha iyi anlaşılabilir. Yaygın ve örgün eğitimin de internet ile eğitimin de sınırlılıkları var ama her eğitim şeklinin kendine göre bir sınırlılığı var".* Muhabir tüketici ise görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *"Ben okuduğum şeylerden çok şey öğrendim. Çalışmaya katkıda bulunmak için başladım ama gerçekten ilgilendim çünkü karşıma çıkan birçok sorunun cevabını bulabiliyordum. Dolayısıyla hiç bunalmadım. Bir kere başından sonuna kadar bir tüketim eyleminde, bir insanın başına gelebilecek yapıp yapması gereken her şeyi ben öğrendiğimi düşünüyorum. Yani farklı ünitelere ayrılmış başlıkları belirlenmiş, anlatımında sade, yalın ve anlaşılırdı. Ana başlıklar olabiliirdi belki, konudan konuya geçerken farklı sayfalara gidilebilirdi, hani ileri yapıp ama içerik olarak pratik bilgiler edindim."*

Çalışmayan tüketici bu modeldeki olumsuzlukların giderilebilmesi için şu önerileri getirmiştir: *"Örnekler daha fazla olabilirdi, örnek olaylara yer verilebilirdi".* Yüksek lisans öğrencisi bu konu ile ilgili olarak şu noktalara değinmiştir: *"Amaç, tüketiciye bir şey öğretmek ise tüketiciye "temerrüde nasıl düşer, muacceliyet ne demek" öğretmek lazım veya muacceliyet celbi geldiğinde bu ne diye kalmasın. Amaç bu bence. Amaç bilgilenme ise bir siteyi açar anlamadığımız zaman kapatırsınız ama amaç eğitim ise anlayana kadar okur-*

sunuz. Fark burada". Grafik tasarımcısı tüketici katıldığı eğitim modeli ile ilgili olarak; "Bilinçli alışveriş yapabileceğiz artık" diyerek görüşünü belirtmiş, bu görüşe çalışmayan tüketici de katılmıştır.

Araştırmaya katılan tüketicilerin katıldıkları eğitim modeli ile ilgili olarak benzer ve farklı görüşleri bulunmaktadır. Bu durum tüketicilerin bireysel özelliklerinden kaynaklanmış olabilir.

"İnternet İle Tüketici Eğitimi Modeli"nde hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları noktalar

Grafik tasarımcısı tüketici görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: "Soruların uzunluğu, cevapların birbirine yakınlığı sıkıntılı idi. Ünitelere ayrılmış olması ve konuların birbirini seri şekilde takip etmesi güzeldi. Okuduktan sonra tekrar geri dönüp okuyabilmemiz güzeldi". Bankacı tüketici ise; "Sistematikti, aşama aşama ilerleme şansımız vardı. Konuların ağırlığı her ünitenin zorluğu kolaylığı eşit seviyede idi. Biraz canlılık gerekiyor ciddiyeti bozmadan".

Öğretmen tüketici bu düşüncelere katıldığını dile getirdi. Öğretim üyesi tüketici soruların yakın ve uzun olmasına ilişkin sıkıntı duyulan nokta ile ilgili olarak şunları söylemiştir. "Biz birbirine yakın soruları hepimiz kullanırız, ölçme araçlarında bu soru hazırlama ile ilgili tekniktir. Onun amacı gerçekten kavranmış mı onu belirlemektir. Testi kendi içinde test etmektir ayrıca soruların kısa olmasına katılmıyorum. Daha uzun olurdu da kısa olmazdı". Çalışmayan tüketici bu konu ile ilgili olarak "Aynı cevabı veriyor mu onu test ediyor bence çok güzel bir teknik" diyerek fikrini ortaya koymuştur.

Grafik tasarımcısı ve bankacı tüketiciler soruların uzun olmasından hoşlanmadıklarını belirtirken, öğretim üyesi tüketicinin soruların normal uzunlukta olduğunu belirtmiştir. Bu farklılık, tüketicilerin farklı alanlara ilişkin bilgisinin olmasından ayrıca grafik tasarımcısının genellikle çizim,

bankacının ise rakamları günlük hayatta daha fazla kullanmalarından ve uzun metinlere alışık olmamalarından kaynaklanmış olabilir.

Muhabir tüketici; "Tüketici hakları ile tüketici ile ilgili ayrıntılı olarak bilgilendiğim için çok memnunum, hoşlandığım nokta bu. Ünitelere ayrılmış olması güzeldi biraz daha fazla başlıklara ayrılabilirdi. Çünkü uzun bir konu, daha kolay algılanabilmesi için daha başlıklar artırılabilir. Anlatım biçimi, üslubu yalın, sade ve anlaşılırdı. Sorular da anlaşılırdı. Grafik olabilirdi. İçerik açısından memnunum". Çalışmayan tüketici; "Yararlı ve güzeldi bilgilendik. Anlatım sade idi. Örnek ve şekiller daha fazla olabilirdi" sözleri ile düşüncelerini aktarmıştır. Öğretim üyesi tüketici; "Bu konuda alt yapısı olan, bu konuda bilgisi olanlara dönüktü. O yüzden herkese verilecek seviyenin aşağıya çekilmesi lazım. Tüketici Eğitimi için sıfırdan başlayan bir birey olup ilk ünitelerden başlayıp sona kadar biraz zorlanır gibi geliyor bana. Dil yalın, sade, anlaşılırdı. Örnek olaylarda vardı ama genel de bilgisi olanlara dönük gibiydi, sanki. Soru sayısı, soru tekniği doğru. Belki bilmeyenler için konu biraz daha alt yapısı olmayanlar için yalın hale getirebilmesini önerebilirim". Bankacı tüketici de öğretim üyesi katılımcının alt yapısı olan, bu konuda bilgisi olanlara dönük" olduğu görüşüne katıldığını dile getirmiştir. Ancak muhabir tüketici ile yüksek lisans öğrencisi bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. Yüksek lisans öğrencisi konu ile ilgili olarak; "Ben çok beğendim, ilgi duyduğum bir konu. Eğlenerek okudum. Bence eğitim ihtiyaçtan doğar ve alt yapısı olmasa da bence almam gerekir diye düşünerek öğrenir" sözleri ile görüşünü açıklamıştır.

İnternet ile eğitim almayı isteme durumları ile hangi konular için daha uygun bulduklarına ilişkin görüşleri

Grafik tasarımcısı tüketici; "İnternet ile uzaktan eğitim almak istemem. Bilgi edinmek istiyorsam zaten eğitim almama gerek yok, inter-

nete girerim neyse edinmem gereken bilgi bulurum, öğrenirim bunun için ayrıca bir eğitim alıp da öyle bir şeye gerek olduğunu düşünmüyorum” derken internet ile verilebilecek konular ile ilgili olarak; “Her alana göre değişir, her alanı bilmek gerekir bunun için mesela benim alanımla ilgili böyle bir eğitim verilebileceğini düşünmüyorum. Bir grafik eğitimi ile ilgili zannetmiyorum ki internet üzerinden eğitim verilebilsin. Çünkü her şeyden önce mesela öğrencinin çizim yapması gerekir bence İnternet buna imkân vermez. Herhalde daha çok sosyal bilimler için uygun olabilir”. Muhabir tüketici; “Bence konuya göre değişir. Mesela ben böyle bir konuda İnternet üzerinden eğitim almayı isterim; yine bir dil eğitimini ben İnternet üzerinden almak isterim. Hem de her yerden ulaşabilirim. Ancak uygulama gerektiren konular için gerçekten yüz yüze eğitime daha fazla ihtiyaç duyulabilir”. Çalışmayan tüketici; “İnternetten eğitim almak isterim. Her alanda internet ile eğitim verilebilir. Bazı alanlar yüz yüze eğitimi daha fazla gerektirir. Sosyal alanlar için daha uygun olabilir”. Bankacı tüketici; “Sıcak bakmıyorum, internet elimdeki tek veri olsun istemem. Okulda eğitimi aldıktan sonra bu bana ek bir kaynak olacak. Hiçbir alanda tek olmamalı, sosyal alanlar için daha uygun. Dil için grameri öğrenirsiniz ama telaffuz da sıkıntı yaşanabilir. Çizim örnekleri koyulabilir, bazı modeller internetten görülebilir, bazı dersler için destekleyici olabilir, tek yöntem olmamalı bence” derken, öğretmen tüketici düşüncesinin şu yönde olduğunu belirtmiştir: “Ben kararsızım. Avantajlarını düşününce kesinlikle olmalı diyorum. En azından temel eğitime destek için. Ama dezavantajlarını düşününce sıkıcı olabilir en azından kişiliğime uygun değil diyorum. Fen bilimleri ve yabancı dil ve grafik derslerinden başarısız olunur ama okuma anlama şeklinde sosyal bilimlerde başarılı olunabilir” Öğretim üyesi; “Tüm alanlarda, Tıp biliminde bile eğitim aracı olarak kullanılmalıdır”. Yüksek lisans öğrencisi, “Ben internet ile eğitim almayı gerçekten çok isterim. Psikoloji olabilir

ilgi duyduğum her alan olabilir. Ama uygulamalı bilimlerde çok başarı sağlanamaz diye düşünüyorum”.

İnternet ile eğitime sıcak bakanların yanında böyle bir eğitimi desteklemeyenler de bulunmaktadır. Grafik tasarımcısı ve bankacı tüketici internet ile eğitim almak istemediklerini belirtirken; öğretmen tüketici bu konuda kararsız kaldığını; yüksek lisans öğrencisi, muhabir, öğretim üyesi ve çalışmayan tüketici ise internetten eğitim almak istediklerini belirtmiştir. Bu durum yine tüketicilerin farklı alanlarda çalışmalarından ve bireysel özelliklerinden kaynaklanmış olabilir.

Görüşmeye katılan tüketiciler, internet ile eğitimin sosyal alanlarda daha uygun olduğunu, uygulamalı alanlarda ise verimli kullanılamayacağını düşünmektedirler. Bir tüketici yabancı dil eğitimine uygun olduğunu savunurken diğeri uygun olmadığını görüşündedir. Bu konu ile ilgili farklı görüşler söz konusudur. Literatürde sosyal alanlarda daha fazla kullanılmış olmasına rağmen, özellikle dil eğitiminde kullanıldığı ayrıca günümüzde uygulamalı alanlarda da kullanılmaya başlandığı bilgisi yer almaktadır.

Siteyi kendileri hazırlasalardı hangi değişiklikleri yapacaklarına ilişkin görüşleri

Öğretim üyesi, yüksek lisans öğrencisi ve bankacı aynı şekilde yapacaklarını dile getirmiştir. Bankacı tüketici şunları eklemiştir: “Bununla birlikte benzer linklere yer verilebilir”. Öğretmen tüketici; “Forum eklenebilir. Sitedekilerin birbiri ile sohbet edebildiği, konuşulabildiği bir alana yer verilebilir”. Muhabir tüketici; “Klip yayımlanabilir, örnekler çoğaltılabilir. Görüntü eklenebilir. Görsel malzeme eklenmeli, grafik, fotoğraf, karikatür v.s eklenebilir. Ancak tabii bu da resim gibi dosyaların açılması zor olabilir, zaman alabilir bu da bir sınırlılık yaratabilir”. Grafik tasa-

rımcısı tüketici; “Kişinin birbirleri ile iletişim sağlayabilmesi için forum köşesi oluşturulabilir. Öğretim üyesi; “Tüketici şikâyetleri köşesi eklenebilir”. Çalışmayan tüketici; “Bir başlık altında günlük yaşamda insanların başına sıkça gelen olaylarla ilgili bir bölüm olabilir. Örneklere yer verilebilir. Link olarak kullanılabilir”.

Çalışmaya ve grup görüşmesine katılan tüketicilerin görüşleri bazı noktalarda birleşirken bazı noktalarda farklılaşmıştır. Bu durum, onların farklı alanlarda eğitim almalarından, farklı alanlarda çalışmalarından kaynaklanabilir. Ayrıca tüm bu benzerlik ve farklılıkların araştırmaya ve grup görüşmesine katılan tüketicilerin bireysel özelliklerinden kaynaklanmış olması da mümkündür.

4. Sonuç ve Öneriler

Grup görüşmesine katılan tüketiciler; öğrencinin ders saatini ve süresini kendisinin ayarlayabilme imkanına sahip olması, her öğrencinin kendine uygun hızda ilerlemesi, öğrenme sorumluluğu öğrencinin kendisine ait olduğu için öğrenme faaliyetini sahiplenerek motivasyon sağlaması, dünyanın herhangi bir yerindeki uzmandan ulaşım masrafı ve zaman kaybı olmadan bilgi alınabilmesi, zaman ve mekan esnekliği sağlaması, dünyada bağlantı kuran tüm insanlara ulaşma imkanı olması, normal şartlarda katılması mümkün olmayan fiziksel engelli bireylerin ve yaşlıların yararlanabilmesi, daha geniş bir kitleye erişim sağlaması, kırsal kesimdeki öğrencilere ulaşılabilmesi, alternatif kütüphane gibi eğitici kaynaklara erişebilmesi, eğitimin esnek olması, farklı coğrafi konumlarda bulunan bireylerin yararlanabilmesi, konu uzmanlarına erişimin artması ve öğrenciye çalıştığı yerde eğitim alabilme imkanı sağlaması, ezberi ortadan kaldırması, sınırsız ve hızlı bilgi sağlamasını bu eğitim şeklinin yararları olarak dile getirmişlerdir.

Tüketicilerin bu eğitim şeklinin sınırlılıkları ile ilgili görüşleri; öğrencinin diğer öğrencilerle veya eğitici ile etkileşiminin olmaması, iletişim eksikliği yaratabilmesi, öğretmenle öğrencinin göz temasının olmaması, uzaktan eğitime uygun olmayan derslerin uzaktan eğitim ile verilmesi halinde dersin etkin olmayışı, öğretmenlerin öğrencileri klasik eğitimdeki gibi kontrol edememesi, öğrenenlerin inisiyatifine dayalı olması ile daha yapılandırılmış ve aşamalı bir düzen isteyenler için uygun olmaması, belli düzeyde bilgisayar ve teknik beceri gerektirmesi, kırsal bölgelerden internete girebilmenin zor olması, sosyal açıdan izolasyon yaratması, sözel olmayan ipuçlarının eksikliği ile iletişim sorunlarına yol açması, aktif öğrenmeyi desteklemesine karşın, televizyonda olduğu gibi pasif olarak izlemeye neden olabilmesi, eğitim içeriklerinin ya da web sayfalarında yer alan bilgilerin doğru olup olmama sorunu, internet bağlantısının kesilmesi, doğrudan soru sorma imkânının olmaması, sorunun elektronik posta ile gönderilip cevabın beklenmesi, internet ile eğitim veren sitelerinden haberdar olma konusundaki eksiklik, internete girmenin maddi açıdan bazı bireyleri sıkıntıya sokabilecek olması, bazı öğrenciler için monitörden bilgiyi okumanın yorucu ve sıkıcı olması şeklinde özetlenebilir.

Grafik tasarımcısı tüketici “İnternet ile eğitimin hedef kitlesinin eğitim düzeyi yüksek kişilerden oluşması” gerektiğini savunurken öğretim üyesi tüketici “internet kullanan herkesin hedef kitle olabileceğini” yüksek lisans öğrencisi tüketici ise internetten verilen eğitimin kitlesinin olmayacağını belirtmiş ve ihtiyaç duyan her bireyin bu eğitim şeklinin hedef kitlesi olabileceğini dile getirmiştir.

Tüketiciler katıldıkları “İnternet ile Tüketici Eğitimi Modeli” ile ilgili olarak, konunun ilgi çekici olması, eğitim içeriğinin

günlük hayatta kullanılabilecek bilgiler içermesi, eğitim içeriğinin aşama aşama hazırlanmış olması, bu eğitimden çok şey öğrenmelerini bu modelin olumlu yönleri olarak dile getirmişlerdir. Bununla birlikte; bir tüketici çalışmayı teknik bulurken diğeri teknik olması gerektiğini savunmuştur. Bankacı ve öğretmen tüketiciler madde madde verilmesinin konuyu sınırlandırdığını ve bunları okumanın zor olduğunu bir diğeri ise madde madde olmasının okuma kolaylığı sağladığını düşünmektedir. Bankacı tüketici ve öğretmen tüketici, çalışmanın bazı yerlerinde sıkıldıklarını dile getirmişler, diğer tüketicilerden bazıları ise bu sıkıcılığı gidermenin bireyin kendi elinde olduğunu belirtmişlerdir. Tüketiciler, örneklerin az olmasını ve günlük hayatta yaşanmış olaylara yer verilmemiş olmasını katıldıkları eğitim modelinin olumsuz yanları olarak belirtmişlerdir. Tüketicilerden biri renkli yazı ve karikatürün olmamasının bu modelin eksikliği olduğunu savunurken, diğer bir tüketici renk, punto ve benzerinin önemli olmadığını bir eğitim sayfasının ciddi olması gerektiğini savunmuştur.

Grup görüşmesine katılan tüketicilerin katıldıkları eğitim modelinde hoşlandıkları noktalar; ünitelere ayrılmış olması, konuların birbirini seri şekilde takip etmesi, ünitelerin tekrar tekrar geri dönülüp okunabilmesi, sistematik olması, okumaya bırakılan sayfadan devam edilebilmesi, aşama aşama ilerlenmesi, konuların ağırlığı, her ünitenin zorluğunun kolaylığının eşit seviyede olması, tüketici ile ilgili ayrıntılı olarak bilgi edinilmesi, soruların anlaşılır olması, anlatımın sade, yalın ve anlaşılır olmasıdır.

Tüketiciler, katıldıkları eğitim modelinde hoşlanmadıkları noktalar ise; canlılık yönünden eksik olması, örneklere az yer verilmesi, örnek olayların olmamasıdır.

Grafik tasarımcısı ve bankacı tüketici internet ile eğitim almak istemediklerini belirtirken; öğretmen tüketici bu konuda kararsız kaldığını; yüksek lisans öğrencisi, muhabir, öğretim üyesi ve çalışmayan tüketici ise internette eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan tüketiciler, internet ile eğitimin sosyal alanlarda daha uygun olduğunu, uygulamalı alanlarda ise verimli kullanılamayacağını düşünmektedirler. Bir tüketici yabancı dil eğitimine uygun olduğunu savunurken, diğeri uygun olmadığını görüşündedir.

Uzun bir konu olması dolayısı ile daha kolay algılanabilmesi için başlıkların artırılabilmesini, örnek ve şekillerin daha fazla olabileceğini, sitedekilerin birbiri ile sohbet edebileceği, konuşulabileceği bir alana yer verilebileceğini, görsel malzeme (grafik, fotoğraf, karikatür, klip v.b) eklenebileceğini, ancak bunun da dosyaların açılması zaman alabileceği için bir sınırlılık yaratabileceğini, benzer linklere yer verilebileceğini, tüketici şikayetleri köşesi" eklenebileceğini, bir başlık altında günlük yaşamda insanların başına sıkça gelen olaylarla ilgili bir bölüm olabileceğini ve bu bölümde yaşanmış örneklere yer verilebileceğini internet sayfasında yapılabilecek değişiklikler olarak belirtmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında;

- İlgili bakanlıklar ile sivil toplum örgütlerinin internet sayfalarında tüketici eğitimi ile ilgili bölümlere yer verilebilir.
- Üniversitelerin bünyelerinde bulunan uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında Tüketici Eğitimi'nin yer alması sağlanarak Tüketici Eğitimi'nin yaygınlaşması sağlanabilir.
- Tüketicilerin ilgilenip "İnternet ile Tüketici Eğitimi Modeli"ne katılmaları, Tüketici Eğitimi'ne duydukları ihtiyacı ve konuya duydukları ilgiyi göster-

mektedir. Bu sonuç, gelecek uygulamalarda tüketicilerin istekliliğini ve yeni yöntemlere açık olduklarını gösterebilir. Dolayısı ile hazırlanacak internet ile eğitim modellerine katılacakları sayılıtsından hareketle ülkemizde internet ile eğitim veren ciddi internet ile eğitim sitelerine ihtiyaç bulunmaktadır.

- İnternet ile uzaktan eğitim yönteminin eğitim alanında kullanımının oldukça verimli olabileceği belirlenmiş ve ülkemizde de kısa bir zaman içinde etkin bir yöntem olarak kullanılabilceği tahmininden yola çıkılarak; bu konudaki çalışmalara hız verilmesi, ayrıca bu konuda çalışmak isteyen akademisyen ve öğretmenler ile uzmanların teşvik edilerek desteklenmeleri,
- İnternet ile Tüketici Eğitimi'ne ve grup görüşmesine katılan tüketicilerin belirttikleri olumlu görüşler ve yapıcı eleştiriler çerçevesinde; tüketici eğitimi modelinin geliştirilmesi, içerikte konu ile ilgili örneklere yer verilmesi, ayrıca internet ile eğitim veren modellerde uygun olduğu sürece görsel ve işitsel materyallere yer verilmesi,
- Tüketici Eğitimi konularının farklı eğitim seviyelerine yönelik bir eğitim seti şeklinde hazırlanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- AĞIR, Ahmet.; Cem Sefa, SÜTÇÜ.; Fulya, SARI. (2001). İnternet Eğitimi Almamış Öğrencilerin İnternet ve İnternet Üzerinde Eğitim Hakkındaki Görüşleri. Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisi Bildiriler Kitabı, Ankara, 20-29.
- AYVAZREİS, Zerrin. (2004). Dünyada ve Türkiye'de Uzaktan Eğitim Uygulamaları. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, Bildiriler Cilt-II. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1185-1199.
- BEST, John.W. ve James, V. KAHN. (1989). Research In Education. Allyn and Bacon, Sixth Edition. Boston, London.
- ÇALLI, Fatih. (2001). Uzaktan Öğretim ve Ders İçeriği Geliştirme. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.)
- DEMİRCİ, Aybala; ERSOY Ali Fuat (2006). "İnternet ile Tüketici Eğitimi. 6. International Educational Technology Conference, 19-21 Nisan, Gazi Mağusa-Kıbrıs.
- ERTUĞRUL, Erkan. (1999). Uzaktan Eğitim Nedir? Uzaktan Eğitimin Kurumsal ilkeleri, yöntemleri, kullanım alanları, amaçları, faydaları, teknikleri nelerdir?. Birinci Uzaktan Eğitim Sempozyumu. Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı. 15-16 Kasım. Ankara. 7-14.
- FERMAN, Murat.(1993). Tüketicinin Korunması Meselesine Gelişimci Bir Yaklaşım. İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 1993-17. Gren Ajans. İstanbul.
- GÜNDÜZ, Mesut. (2000). Uzaktan Eğitim. Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.)
- HALİS, İsa. (2001). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Mikro Yayınları 17, Eğitim dizisi 07, Akın Ofset, Konya.
- JIN, Qun. (2002). Design of a Virtual Community Based Interactive Learning Environment. Information Sciences. 140:171-191.
- KARASAR, Şahin. (1999). Sanal Yüksek Eğitim. Yeni iletişim teknolojilerinden İnternet'in kullanımı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi.)
- KARATAŞ, Serçin. (2006). Deneyim Eşitliğine Dayalı İnternet Temelli ve Yüz Yüze Öğrenme Sistemlerinin Öğrenci Başarısı Açısından Karşılaştırılması, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26(3): 113-132.
- KOÇER, Erdinç.; Alpaslan, ALTUN; Süleyman Alpaslan SULAK ve Osman AKANDERE. (2003). Selçuk Üniversitesi'nde Ortak Zorunlu Derslerin Uzaktan Eğitimle Verilmesi. International XII. Turkish Symposium on Artificial Intelligence and Neural Networks- TAINN.
- LEVER-DUFFY, Judy.; Jean B.MCDONALD. ve P. Al. MIZELL.(2003). Teaching and Learning with Tecnology. Chapter 7. Networks and Internet. 200-231. Allyn and Bacon, Boston, New York.
- LUDLOW, B.L.(1994). A Comparison of Traditional and Distance Education Models. Proocedings of The Annual National Conference of The American Council On Rural Special, Austin, TX. (ED 369 599). (GÜNDÜZ, Mesut. 2000. Uzaktan Eğitim. Konya: Selçuk Üniversitesi

- Fen Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.)'den alınmıştır.
- ÖZDİL, İlhan. (1985). Uzaktan Eğitim Teknolojisi. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:105, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:35, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir.
  - ÖZKAN, Betül. (1999). İnternet'e Dayalı Öğretim. Yaşadıkça Eğitim. Üç aylık dergi. Ekim, Kasım, Aralık. 64:22-25.
  - ROTHSTEIN, Pamela R. (1990). Educational Psychology. McGraw-Hill Inc.; New York, St. Louis.
  - SARIABDULLAHOĞLU, Aybala ve Ali Fuat ERSOY. (2008). Uzaktan Eğitim. Karınca Kooperatif Postası. 73 (860): 26-35.
  - SEWART, D.; D. KEEGAN ve HOLMBERG, B. (1983). Distance Education: International Perspectives. NY:St. Martin's Press. (KARASAR, Şahin. (1999). Sanal Yükseköğretim. Yeni İletişim Teknolojilerinden İnternet'in Kullanımı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Doktora Tezi.)'den alınmıştır.
  - STEED, Colin. (1999). Web Based Training. Hampshire: Gower Publishing Ltd. (CEBECİ, Evin Doğan. (2000). İşletmelerde teknolojik eğitim stratejileri kapsamında web tabanlı eğitimler. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.)'den alınmıştır.
  - YALABIK, Neşe. (2003). Web Tabanlı Asenkron Öğrenme. Uzaktan Eğitim Teknolojileri. (Yay. Haz.: Ali Tarhan) Uzaktan Eğitim Teknolojileri ve TCMB'De Teknoloji Destekli Bilgisayar Eğitimi Konferansı, 31 Ekim 2001, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, Ankara.
  - YAYLACI, Hasan Serhan. (2000). İnternet'te eğitim. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.)
  - YILDIRIM, Ali ve Hasan ŞİMŞEK.(2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, 4. baskı, Ankara.